

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Hallinto-oikeus pitää tärkeänä sitä, että eri ihmisryhmille tarjotaan yhdenvertaisesti pääsy digitaalisiin palveluihin ja mahdollisuus ottaa osaa digitaaliseen yhteiskuntaan. Hallinto-oikeudessa on vuodesta 2018 ollut käytössä sähköinen asiointi, jonka käyttö edellyttää vahvaa tunnistautumista. Kansalaiset käyttävät asiointipalvelua yleensä pankkitunnuksilla, mikä tähän liittyvistä mahdollisista periaatteellisista ongelmista huolimatta on käytännössä osoittautunut suhteellisen toimivaksi ratkaisuksi. Hallinto-oikeuden toiminnan näkökulmasta ei ole akuuttia tarvetta toisenlaiselle digitaalisen tunnistautumisen järjestelmälle.

Tunnistautuminen on hallinto-oikeuden toiminnan kannalta kuitenkin sellainen keskeinen perusinfrastruktuuri, joka on osa jokapäiväistä perustoimintaa. Tällaisen perusinfra on asianmukaista perustua viranomaisjohtoisiin ratkaisuihin, tai ainakin tällaista vaihtoehtoa on asianmukaista tarjota nykyisten tunnistautumistapojen ohessa.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

-

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

-

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

-

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

-

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

-

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

-

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

-

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

Ehdotukseen ei sisälly muutoksenhakusäännöksiä. Digitaalinen henkilöllisyystodistus voidaan ottaa käyttöön myönnetyn passin/henkilökortin perusteella, joten myöntämisvaiheessa ei näyttäisi muodostuvan valituskelpoista hallintopäätöstä.

Lakiehdotuksen 1 mukaan ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline myönnetään ja poliisi voi sen peruuttaa ja ehdotuksen 2 mukaan poliisi voi peruuttaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen. Tällaisista päätöksistä voi valittaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Passilain 37 §:n mukaan muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) ja valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Myös henkilökorttilain 37 §:ään sisältyy muutoksenhakua koskevaa, passilakiin nähden samansuuntaista sääntelyä, jonka mukaan henkilökortti muun ohella voidaan ottaa viranomaisen haltuun sen estämättä, että henkilökortin peruuttamispäätökseen on haettu muutosta. Päätökseen ottaa henkilökortti viranomaisen haltuun ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Vaikka viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin on lähinnä informatiivinen, voisi vastaava HOL-viittaus voisi olla paikallaan lakiesityksen mukaisissa laeissa. Tosin tällainen asia ei ehkä ole luonteeltaan kiireellisesti käsiteltävä, kun henkilö voinee edelleen tunnistautua käyttämällä passia/henkilökorttia, jos sellainen on. Hallinto-oikeus esittää joka tapauksessa, että

jatkovalmistelussa käydään vielä läpi mainitut näkökohdat ja tarkastellaan mahdolliset tilanteet, joissa muutoksenhausta on ehkä tarpeen säätää erikseen.

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

-

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

-

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

-

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

-

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määrärahaveikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisuilla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

-

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

-

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

-

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

Pitkäranta Ann-Mari
Helsingin hallinto-oikeus

Hakkola Esa
Helsingin hallinto-oikeus - Lausunnon ovat laatineet hallinto-oikeustuomarit
Liisa Selvenius-Hurme ja Esa Hakkola